

Tisková zpráva

Hodnocení kvality vzdělávání a možnosti dosažení vzdělání českou veřejností – září 2020

- ⊗ Hodnocení úrovně vzdělávání na různých typech škol, základními počínaje a vysokými konče, je trvale příznivé, když kladné hodnocení výrazně převažuje nad záporným i v roce 2020.
- ⊗ Nejlépe hodnocená úroveň vzdělávání je u základních škol a gymnázií, naopak nejhůře u středních odborných učilišť.
- ⊗ V porovnání s předchozím výzkumem z roku 2019 nedošlo v hodnocení úrovně vzdělávání na jednotlivých typech škol k žádným statisticky významným změnám.
- ⊗ Více než tři čtvrtiny (78 %) občanů mají za to, že každý v ČR může dosáhnout vzdělání, které odpovídá jeho schopnostem. Opačný názor zastává necelá pětina (19 %) lidí.
- ⊗ Názor, že každému v ČR je umožněno dosáhnout vzdělání odpovídajícího jeho schopnostem je nejsilnější od počátku sledování, tj. od roku 2005.

Zpracovala:

Radka Hanzlová

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: +420 210 310 587; E-mail: radka.hanzlova@soc.cas.cz

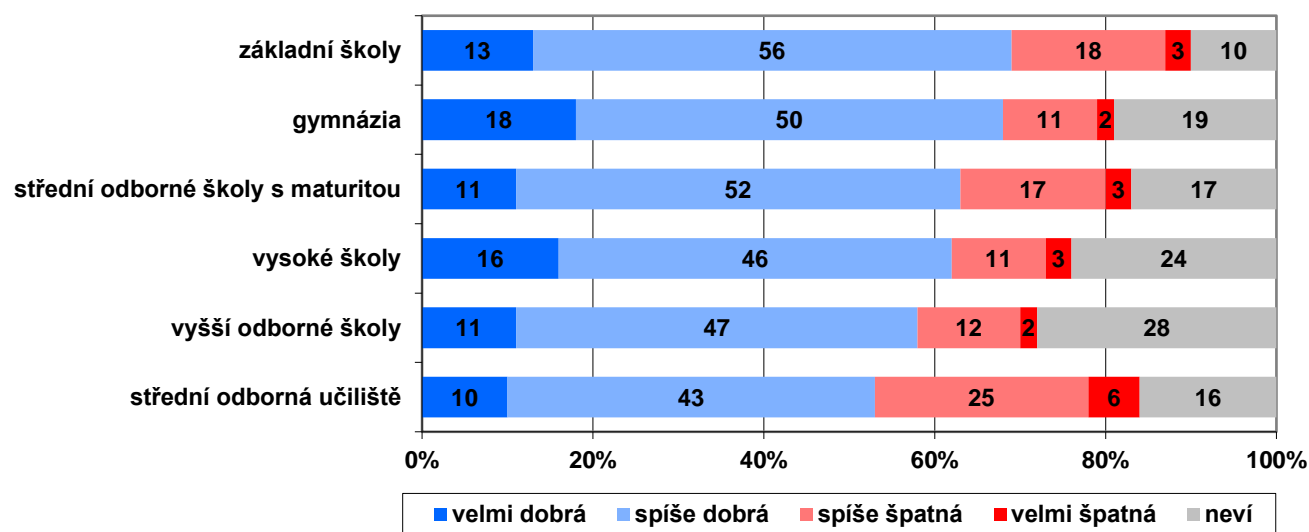

Pravidelný výzkum CVVM v září 2020 zjišťoval názory české veřejnosti na úroveň vzdělávání a na možnosti dosažení vzdělání v ČR. Otázky byly konkrétně zaměřeny na úroveň vzdělávání na vybraných typech škol a možnost dosáhnout vzdělání odpovídajícího schopnostem.

Česká veřejnost hodnotí kvalitu vzdělávání na vybraných typech škol příznivě (viz graf 1), když více než polovina lidí je přesvědčena (velmi či spíše) o dobré kvalitě výuky na všech typech škol. Nejlépe je vnímáno vzdělávání na základních školách, u kterých podíl kladných odpovědí dosahuje 69 % (z toho 13 % hodnotí jejich úroveň jako „velmi dobrou“ a 56 % jako „spíše dobrou“). Srovnatelné je i hodnocení gymnázií, kde výuku pozitivně vnímá 68 % dotázaných (z toho 18 % ji hodnotí jako „velmi dobrou“ a 50 % jako „spíše dobrou“). Více než tři pětiny respondentů hodnotí příznivě úroveň vzdělávání na středních odborných školách s maturitou (63 %) a školách vysokých (62 %), na vyšších odborných školách pak necelé tři pětiny (58 %) respondentů. Nejkritičtější jsou čeští občané k úrovni výuky na středních odborných učilištích, když ji kladně hodnotí o málo více než polovina (53 %) respondentů.

U jednotlivých typů škol se však významně lišil podíl dotázaných, kteří nedokázali úroveň vzdělávání zhodnotit a zvolili proto odpověď „nevím“. V případě vyšších odborných škol se pro tuto variantu rozhodla dokonce více než čtvrtina (28 %) respondentů a v případě vysokých škol téměř čtvrtina (24 %). Zajímavý je tak i podíl dotázaných, kteří se k jednotlivým typům škol stavěli kriticky. Nejméně kritičtí byli dotázaní k úrovni vzdělávání na gymnáziích, když ji 13 % respondentů považovalo za „spíše“ či „velmi špatnou“. Srovnatelný podíl respondentů (14 %) označil jako špatnou úroveň vzdělávání na vyšších odborných školách a školách vysokých. Přibližně pětina respondentů se kriticky stavěla k úrovni vzdělávání na základních školách (21 %) a středních odborných školách s maturitou (20 %). Nejkritičtější byli dotázaní ke středním odborným učilištím, jejichž úroveň vzdělávání nepříznivě hodnotí necelá třetina (31 %) dotázaných.

Graf 1: Hodnocení úrovně vzdělávání na jednotlivých typech škol¹

Pozn.: Položky jsou seřazeny sestupně podle součtu odpovědí „velmi dobrá“ + „spíše dobrá“.

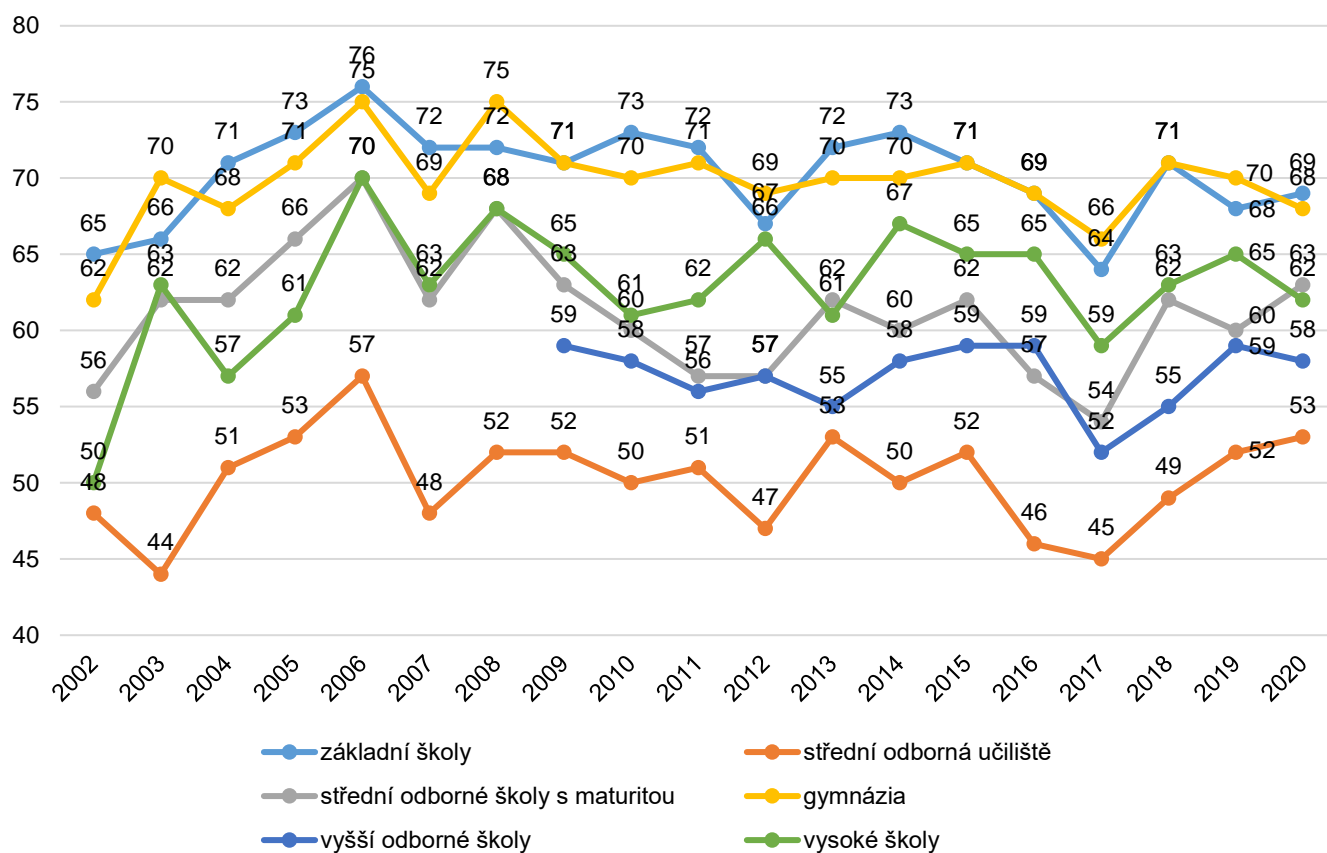
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 5. – 20. 9. 2020, 951 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Statistická analýza dat ukázala, že na základě pohlaví existují statisticky významné rozdíly v hodnocení kvality vzdělávání na středních odborných školách s maturitou a gymnáziích, když ženám úroveň jimi poskytovaného vzdělávání připadá častěji dobrá (65 % ženy vs. 59 % muži v případě středních odborných škol s maturitou, 71 % ženy vs. 64 % muži v případě gymnázií). Co se týká věku, tak úroveň vzdělávání na všech typech hodnotí častěji jako dobrou mladí lidé ve věku 20 až 29 let, v případě základních škol pak i lidé v nejmladší věkové kategorii 15 až 19 let, kteří se naopak ke kvalitě výuky na ostatních typech škol, stejně jako lidé starší 60 let, častěji nedokázali vyjádřit a volili variantu „nevím“. Z hlediska vzdělání se ukázalo, že s rostoucím vzděláním se zlepšuje hodnocení kvality vzdělávání na gymnáziích, vyšších odborných a vysokých školách, v případě středních odborných učilišť se naopak zhoršuje. Dalším výrazným rozdílem jsou podíly odpovědí u kategorie „nevím“, ke které se výrazně častěji přiklánějí lidé se základním vzděláním.

Hodnocení úrovně vzdělání na jednotlivých typech škol se zjišťuje každoročně již od roku 2002 (viz graf 2). Názor veřejnosti se po vzestupu kladných hodnocení v prvních pěti letech (a propadu v roce 2007) víceméně ustálil na určité hladině charakteristické pro daný typ školy. Nicméně v roce 2016 byl zaznamenán statisticky významný propad pozitivního hodnocení u středních škol (střední odborná učiliště a střední odborné školy s maturitou) a tento trend pokračoval v roce 2017 i u dalších typů škol. V šetření z roku 2017 tak byly zaznamenány jedny z nejnižších podílů příznivého hodnocení úrovně vzdělávání na jednotlivých typech škol. Nicméně do dalšího šetření v roce 2018 došlo u většiny typů škol k nárůstu podílu těch, kteří hodnotí úroveň vzdělávání jako dobrou, tj. v roce 2018 se jedná o pozitivnější hodnocení než v roce 2017. Mezi roky 2017 a 2018 vidíme největší nárůst pozitivního hodnocení u středních odborných škol s maturitou (o 8 procentních bodů), u základních škol (o 7 procentních bodů), u gymnázií (o 5 procentních bodů), u vysokých škol a středních odborných učilišť (shodně o 4 procentní body). V případě vyšších odborných škol sice také došlo k nárůstu, ovšem statisticky nevýznamnému (o 3 procentní body), tj. na hranici statistické chyby. Další šetření v roce 2019 potvrdilo výsledky z předchozího roku, když nedošlo k žádným statisticky významným změnám. Výjimkou jsou pouze vyšší odborné školy, u kterých došlo k mírnému nárůstu (o 4 procentní body) pozitivního hodnocení. V aktuálním šetření nedošlo v porovnání s výsledky minulého šetření z roku 2019 k žádným statisticky významným změnám.

¹ Znění otázky: „Kdybyste měl celkově posoudit, je v současné době dobrá, nebo špatná úroveň vzdělávání na následujících typech škol: a) na základních školách, b) na středních odborných učilištích, c) na středních odborných školách s maturitou, d) na gymnáziích, f) na vyšších odborných školách, e) na vysokých školách?“ Varianty odpovědí: velmi dobrá, spíše dobrá, spíše špatná, velmi špatná.

Graf 2: Vývoj pozitivního hodnocení úrovně vzdělávání na jednotlivých typech škol (v %)

Pozn.: Pozitivní hodnocení představuje součet odpovědí „velmi dobrá“ a „spíše dobrá“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

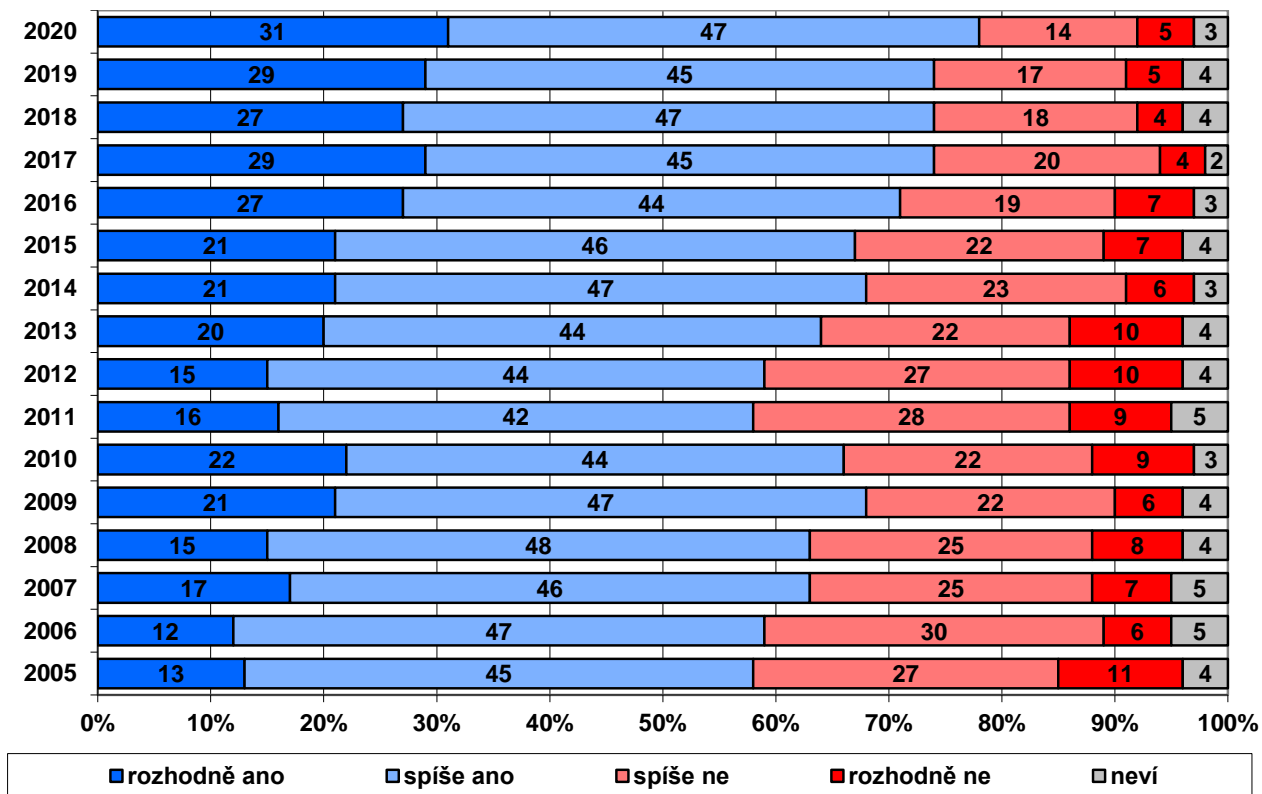
U otázky, zda je v ČR každému umožněno dosáhnout vzdělání odpovídající jeho schopnostem, dlouhodobě převažuje mínění, že tomu tak je. Podle aktuálních výsledků, které zachycuje graf 3, je o tom přesvědčeno 78 % dotázaných, v tom 31 % „rozhodně“ a 47 % „spíše“. Naproti tomu opačný názor, že ne každý člověk může dosáhnout vzdělání podle svých schopností, zastává necelá pětina (19 %) lidí, z toho 14 % si to myslí „spíše“ a 5 % „rozhodně“. Odpověď „nevím“ uvedla zbylá 3 % dotázaných.

Ve srovnání s předchozím šetřením ze září 2019 došlo k mírnému nárůstu (o 4 procentní body) souhlasných odpovědí, tedy že v ČR je každému umožněno dosáhnout vzdělání odpovídajícímu jeho schopnostem, přičemž aktuální hodnota 78 % je nejvyšší od počátku sledování, tj. od roku 2005 (podíl dotázaných, podle kterých není každému v ČR umožněno dosáhnout vzdělání odpovídajícímu jeho schopnostem je naopak nejnižší za celou dobu). Kontinuální nárůst souhlasu s tím, že každý může dosáhnout vzdělání, které odpovídá jeho schopnostem, lze pozorovat od roku 2011, resp. 2012, kdy souhlas vyjadřovaly pouze zhruba tři pětiny a nesouhlas necelé dvě pětiny dotazovaných.

Podrobnější analýza ukázala, že míra souhlasu/nesouhlasu s tvrzením, že každému člověku v ČR je umožněno získat vzdělání podle jeho schopností, se liší v závislosti na některých sociodemografických či jiných charakteristikách. Konkrétně lidé ve věku 20 až 29 let, dotázaní s vysokoškolským vzděláním, respondenti spokojení se svým životem a hodnotící životní úroveň své domácnosti jako dobrou a řadící se na pravou stranu politického spektra se častěji domnívají, že každému je umožněno dosáhnout vzdělání, jež odpovídá jeho schopnostem. Opačný názor se naopak

častěji objevoval u respondentů se základním vzděláním, hodnotících životní úroveň své domácnosti jako špatnou, nezaměstnaných a nespokojených se svým životem.

Graf 3. Možnost dosažení vzdělání odpovídající schopnostem (v %)²

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 5. – 20. 9. 2020, 951 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

² Znění otázky: „Domníváte se, že každému v České republice je umožněno dosáhnout vzdělání, které odpovídá jeho schopnostem?“ Varianty odpovědi: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost, v20-09</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
Termín terénního šetření:	<i>5. - 20. 9. 2020</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Vážení dat:	<i>Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr a	
Vážení dat:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>951</i>
Počet tazatelů:	<i>152</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>OR.1, OR.133</i>
Kód zprávy:	<i>or200929</i>
Zveřejněno dne:	<i>29. září 2020</i>
Zpracovala:	<i>Radka Hanzlová</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt *Naše společnost*, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.
